

**amnesty
international**

Dansk Afdeling
Gammeltorv 8, 5.sal
1457 København K

Tlf.: 33 45 65 65
Fax: 33 45 65 66
E-mail: amnesty@amnesty.dk
Web: www.amnesty.dk
Giro: 730-7373

Til
Folketingets Forsvarspolitiske Udvalg

25. februar 2005

Amnesty Internationals kommentarer til lovforslag L 68: Forslag til militær straffelov og ændring af lov om forsvarsets personel.

Indskrivning af torturforbud

En gennemlæsning af forslag til militær straffelov og bemærkningerne hertil viser, at der heller ikke efter det nye forslag ønskes en særskilt kriminalisering af tortur. Dette til trods for, at erfaringer gennem det sidste år har vist, er der et stort behov for at klargøre, præcis hvor grænserne går imellem lovlig magtanvendelse og tortur.

Den militære straffelov er et supplement til den civile straffelov. Heller ikke den civile straffelov indeholder en kriminalisering af tortur. Den civile straffelov kriminaliserer embedsmisbrug og i samspil med de almindelige voldsbestemmelser vil de fleste forekomster af tortur formodentlig blive opfanget. Men det er ikke hævet over enhver tvivl, at enhver form for tortur, umenneskelig og nedværdigende behandling, herunder psykisk tortur, er dækket af bestemmelserne. Ligeledes kan der stilles spørgsmål ved, om det brede og udvidede medvirkensbegreb, der opereres med i bl.a. artikel 1 i FN's Torturkonvention vil være dækket af de danske straffebestemmelser, samt spørgsmål ved hvilken handling forsættet skal knytte sig til.

Dansk lovgivning har således ikke defineret tortur, og dermed heller ikke defineret et klart forbud. Hvis ønsket er fortsat at lovgive også med et præventivt formål, er det nødt til at være helt klart, hvor grænserne går. Det militære personel vil under deltagelse i væbnede konflikter ofte blive udsat for et umenneskeligt pres, og netop i denne situation er det vigtigt, at de ikke er i tvivl om, hvornår grænserne overtrædes. Efter Amnesty's opfattelse fremgår det slet ikke klart i den nuværende lovgivning, og heller ikke i det fremsatte lovforslag.

Amnesty International anbefaler, at der indskrives et klart forbud mod tortur i den militære straffelov. Forbuddet mod tortur bør endvidere ikke begrænses til når vi ifølge en dansk definition er i en væbnet konflikt, jfr. forslagens § 37 og henvisningen til internationale forpligtelser. Forbuddet mod tortur bør være absolut og uafhængigt af, hvornår det måtte forekomme. Personer omfattet af den militære retspleje skal kende til forbuddet, og det er derfor heller ikke tilstrækkeligt at henvise til den civile straffelov, da der som sagt heller ikke findes et torturforbud i den.

I Norge har man for ganske nyligt valgt at kriminalisere tortur i straffeloven, blandt andet på baggrund af kritik fra FN's Torturkomité. Eventuelt kan den norske model bruges som inspiration:

Norsk straffelov §117a

Den som begår tortur, straffes med fængsel i inntil 15 år. Ved grov og alvorlig tortur med døden til følge, kan fængsel inntil 21 år anvendes. Medvirkning straffes på samme måde.

Med tortur menes at en offentlig tjenestemann påfører en annen person skade eller alvorlig fysisk eller psykisk smerte,

- a) med forsett om å oppnå opplysninger eller en tilståelse,

**amnesty
international**

Dansk Afdeling
Gammeltorv 8, 5.sal
1457 København K

Tlf.: 33 45 65 65
Fax: 33 45 65 66
E-mail: amnesty@amnesty.dk
Web: www.amnesty.dk
Giro: 730-7373

- b) med forsett om å avstraffe, true, eller tvinge noen, eller
- c) på grunn av personens trosbekjennelse, rase, hudfarge, kjønn, homofil legning, leveform eller orientering eller nasjonale eller etniske opprinnelse.

Med offentlig tjenestemann menes i denne bestemmelsen enhver som

- a) utøver offentlig myndighet på vegne av stat eller kommune, eller
 - b) utfører tjeneste eller arbeid som stat eller kommune i medhold av lov eller forskrift skal oppnevne noen for å utføre eller helt eller delvis skal betale for.
- Det regnes også som tortur at handlinger som nevnt i annet ledd, begås av en person som handler etter oppfordring eller med uttrykkelig eller underforstått samtykke fra en offentlig tjenestemann.

Væbnet konflikt

Overordnet finder Amnesty, at det er en god ide at ændre sprogvalg mht. "krig" og "væbnet konflikt" for at være i overensstemmelse med den internationale sprogbrug på området. Trods forklaring i bemærkninger og diskussionen under 1. behandlingen af lovforslaget finder Amnesty det dog fortsat en anelse uklart, om der ligger mere og andet heri, end en sproglig ændring. Er der reelt tale om en udvidelse af begrebet, der i højere grad kan rumme de såkaldt nye typer af internationale eller interne konflikter, hvor Danmark deltager?

Dernæst hilser vi forsvarsministerens svar på spørgsmål 16 i forbindelse med udvalgsbehandlingen af lovforslaget velkomment. Svaret på dette spørgsmål er det nærmeste, man er kommet en definition af, hvornår der foreligger en væbnet konflikt efter danske normer. Dog mener Amnesty fortsat, at det er uklart, hvorvidt der i Danmark er en anden definition af væbnet konflikt end efter blandt andet Geneve-konventionerne (se særligt diskussionen i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3.13.3). Det sidste års anklager mod tortur har aktualiseret dette problem. Ønsker man at have to sæt af regler i form af en civil- og en militær straffelov, er det problematisk at have andre grænser og definitioner end de internationale samarbejdspartnere. Det er særlig problematisk i en tid, hvor dansk deltagelse i væbnede konflikter alene er af international karakter.

Lovforslagets § 9 og art. 33 i Statutten for den internationale straffedomstol (ICC)

Lovforslagets § 9 bestemmer, at strafbare handlinger begået efter ordre er straffri, medmindre det var vedkommende klart, at handlingen var strafbar. Bestemmelsen tilsigter blandt andet at opfylde Statutten for

ICC's artikel 33. Alligevel har man i lovforslaget valgt det modsatte udgangspunkt end det, som fremgår af Statuttens artikel 33.

Amnesty anbefaler, at der fremsættes et ændringsforslag til lovforslagets § 9 i overensstemmelse med den af udvalgets mindretal foreslåede formulering (og i Forsvarsministerens svar på spm. 21), idet Amnesty i det hele kan tilslutte sig mindretallets udtalelse i betænkning 1435, side 266 og 373. Uanset om flertallets forslag sprogligt kan anses for mere enkelt, finder Amnesty, at det ikke er hensigtsmæssigt og kan virke unødigt forvirrende at have det modsatte udgangspunkt end artikel 33 i Statutten for ICC. Mindretallets forslag til formulering af § 9 synes således bedst overensstemmende med det hensyn til beskyttelse af det underordnede personel, der i lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen er anført som bestemmelsens begrundelse.

**amnesty
international**

Dansk Afdeling
Gammeltorv 8, 5.sal
1457 København K

Tlf.: 33 45 65 65
Fax: 33 45 65 66
E-mail: amnesty@amnesty.dk
Web: www.amnesty.dk
Giro: 730-7373

Skiftende danske regeringer har været markante fortalere for betydningen af den internationale straffedomstol. Det er efter Amnestys mening af stor vigtighed, at denne ubetingede støtte til straffedomstolen og dens bestemmelser også afspejler sig i national lovgivning.

Universel jurisdiktion

Det er glædeligt, at dansk jurisdiktion, som den følger af nugældende civil- og militær straffelov foreslås udvidet, og at der tilstræbes et større samspil mellem det militære og det civile regelsæt på dette område. Straffelovens §§6-8 samt den militære straffelov dækker tilsammen et vidt område.

Amnesty har noteret sig Forsvarsministeriets overvejelser vedrørende § 5 i forslag til militær straffelov. Forslaget i betænkning nr. 1435 om at udvide dansk straffemyndighed til at omfatte enhver overtrædelse af straffelovens bestemmelser, der begås over for dansk militært personel under tjeneste i udlandet m.v. (betænkningens side 368) er ikke medtaget i det fremsatte lovforslag. Årsagen hertil er, i henhold til Forsvarsministeriets bemærkninger, at Justitsministeriet i forbindelse med høringen over betænkningen har givet udtryk for, at en sådan væsentlig udvidelse bør afvente udfaldet af de principielle og generelle overvejelser om dansk straffemyndighed, som foregår i Jurisdiktionsudvalget (nedsat 15. november 2002). Der foreligger endnu ikke et resultat af Jurisdiktionsudvalgets arbejde og er ikke offentliggjort noget tidspunkt for færdiggørelsen af udvalgets arbejde. Amnesty har i efteråret 2004 rettet henvendelse til Justitsministeriet, men har ikke kunnet få nærmere oplysninger om hverken tidsplan eller arbejdets status.

Amnesty opfordrer til, at Danmark i videst mulige omfang, i lighed med øvrige europæiske stater, går foran når det gælder indførelse af universel jurisdiktion. Amnesty anbefaler derfor, at det i bemærkningerne til den militære straffelovs bestemmelser om dansk straffemyndighed anføres, at bestemmelserne vil blive revideret senest når resultatet af Jurisdiktionsudvalgets arbejde foreligger.

I relation til lovforslagets § 5, stk. 2 har Amnesty en særlig anbefaling. Udvalget om den militære straffe- og retsplejeordning m.v. har ikke gjort sig overvejelser om, hvorvidt der er grundlag for at skabe tilsvarende dansk straffemyndighed for denne form for konventionskrænkelser, der begås af udlændinge i udlandet over for andre persongrupper, f.eks. civilbefolkningen. Årsagen til dette er, at dette spørgsmål efter udvalgets opfattelse ikke bør reguleres i militær straffelov. Amnesty benytter derfor lejligheden til at gøre opmærksom på, at dette spørgsmål bør overvejes nærmere af Jurisdiktionsudvalget, dersom Jurisdiktionsudvalget ikke allerede har taget stilling dertil ved afgivelse af høringssvar over betænkningen.

Pressefrihed

Amnesty International er ligesom Danske Mediers Forum bekymrede over den yderligere indskrænkning i pressefriheden, som lovforslagets § 33 medfører. Det er altafgørende, at der ikke i kampen for bevarelse af frihedsrettighederne sker det, at terrorisme bekæmpes gennem indskrænkning af selv samme fundamentale menneske- og frihedsrettigheder. Målet må fortsat være at stræbe mod størst mulig informationsfrihed, som er en forudsætning for et velfungerende og moderne demokrati.

Forenings- og forsamlingsfrihed

Ifølge lovforslagets § 27 vil forsvarsministeren fortsat kunne forbyde tjenstgørende militært personel at deltage i politiske foreninger og forsamlinger. Amnesty mener, at denne bestemmelse er utidssvarende og uhensigtsmæssig i

**amnesty
international**

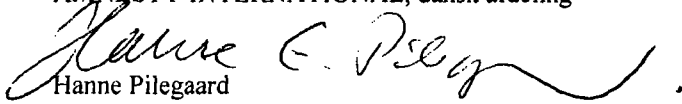
Dansk Afdeling
Gammeltorv 8, 5.sal
1457 København K

Tlf.: 33 45 65 65
Fax: 33 45 65 66
E-mail: amnesty@amnesty.dk
Web: www.amnesty.dk
Giro: 730-7373

forhold til de fundamentale menneskerettigheder. Amnesty hilser derfor velkommen, at Forsvarsministeren, ifølge dagspressen, vil fjerne denne bestemmelse.

Vi håber, at det forsvarspolitiske udvalg vil tage Amnestys betragtninger med i den videre lovgivningsproces.

Med venlig hilsen
AMNESTY INTERNATIONAL, dansk afdeling

Hanne Pilegaard
Chef for politisk-juridisk afdeling